

Брюксел, 16 декември 2024 г.
(OR. en)

16939/24

ENER 606
COMPET 1218
CLIMA 459
ENV 1232

РЕЗУЛТАТИ ОТ РАБОТАТА

От:	Генералния секретариат на Съвета
Дата:	16 декември 2024 г.
До:	Делегациите
№ предх. док.:	16248/24
Относно:	Насърчаване на геотермалната енергия – Заключение на Съвета (16 декември 2024 г.)

Приложено се изпращат на делегациите заключенията на Съвета на тема „Насърчаване на геотермалната енергия“, одобрени от Съвета по транспорт, телекомуникации и енергетика на заседанието му от 16 декември 2024 г.

**ЗАКЛЮЧЕНИЯ НА СЪВЕТА
ОТНОСНО НАСЪРЧАВАНЕТО НА ГЕОТЕРМАЛНАТА ЕНЕРГИЯ**

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

КАТО ПРИПОМНЯ:

- Европейския закон за климата¹ и неговото задължение да се предприемат необходимите мерки съответно на равнището на Съюза и на национално равнище, за да се даде възможност за колективно постигане на неутралност по отношение на климата най-късно до 2050 г.;
- Заключенията на Европейския съвет² от 17–18 април 2024 г., в които се призовава за постигане на същински енергиен съюз чрез гарантиране на доставки на изобилна, финансово достъпна и чиста енергия, който обслужва двойната цел за европейски енергиен суверенитет и неутралност по отношение на климата. Това ще изисква амбициозна електрификация, като се използват всички решения за нулеви нетни и ниски въглеродни емисии, гъвкавост и значително внедряване на чисти технологии и инвестиции в мрежи, места за съхранение и междусистемни връзки;
- Правото на държавите членки да определят енергийния си микс, като вземат предвид своите геоложки, екологични, икономически и други специфични обстоятелства, и да избират най-подходящите технологии за колективно постигане на целите в областта на енергетиката и климата за 2030 г.;
- Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии³, чиято цел е да се гарантира достъпът на Съюза до сигурни и устойчиви доставки на технологии за нулеви нетни емисии, включително чрез увеличаване на производствените мощности за технологии за нулеви нетни емисии и техните вериги на доставки; и посочване на геотермалната енергия сред технологиите за нулеви нетни емисии;

¹ Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата и за изменение на регламенти (ЕО) № 401/2009 и (ЕС) 2018/1999.

² Док. EUCO 12/24, достъпен на адрес <https://www.consilium.europa.eu/bg/press/press-releases/2024/04/18/european-council-conclusions-17-and-18-april-2024/>

³ РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2024/1735 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 13 юни 2024 г. за създаване на рамка от мерки за укрепване на европейската екосистема за производство в областта на технологиите за нулеви нетни емисии и за изменение на Регламент (ЕС) 2018/1724; ОВ L, 28.6.2024 г.

- Директивата за енергията от възобновяеми източници⁴, и по-специално задължението на държавите членки да въведат подходящи мерки в своите национални разпоредби и строителни правилници и, когато е приложимо, в своите схеми за подпомагане; и освен това да се увеличи делът на енергията от възобновяеми източници в електроенергията, в отоплението и охлаждането, в централизираните отоплителни и охладителни системи, както и в промишлените процеси;
- Директивата за енергийната ефективност⁵, съгласно която държавите членки улесняват създаването на механизми за финансиране или използването на съществуващи такива за мерки за подобряване на енергийната ефективност; и която предоставя критерии за ефективни централизирани отоплителни и охладителни системи;
- Директивата относно енергийните характеристики на сградите⁶, в която геотермалната енергия е един от вариантите за покриване на енергийните нужди на сграда с нулеви емисии;
- Регламента за пазара на електроенергия⁷, който посочва геотермалната енергия сред източниците, за които схемите за пряко ценово подпомагане за инвестиции в нови съоръжения за производство на електроенергия са под формата на двупосочни договори за разлика или на еквивалентни схеми със същия ефект; и за които държавите членки насърчават използването на споразумения за закупуване на електроенергия.

⁴ Директива (ЕС) 2023/2413 на ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 18 октомври 2023 г. за изменение на Директива (ЕС) 2018/2001, Регламент (ЕС) 2018/1999 и Директива 98/70/ЕО по отношение на насърчаването на енергията от възобновяеми източници и за отмяна на Директива (ЕС) 2015/652 на Съвета.

⁵ Директива (ЕС) 2023/1791 на ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 13 септември 2023 г. за енергийната ефективност и за изменение на Регламент (ЕС) 2023/955 (преработен текст).

⁶ Директива (ЕС) 2024/1275 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 г. относно енергийните характеристики на сградите (преработен текст).

⁷ Регламент (ЕС) 2024/1747 на Европейския парламент и на Съвета за изменение на регламенти (ЕС) 2019/942 и (ЕС) 2019/943 по отношение на подобряването на структурата на пазара на електроенергия в Съюза, член 19, буква г).

КАТО ВЗЕМА ПОД ВНИМАНИЕ

- Съобщението на Комисията относно преразгледания Стратегически план за енергийните технологии⁸;
- Съобщението на Комисията „Оценка на проектите на актуализираните национални планове в областта на енергетиката и климата в целия ЕС“⁹, в което се отбелязва, че източниците на геотермална енергия се споменават в няколко проектоплана в различни раздели, по-специално за целите на отоплението и охлаждането, но без съществени подробности относно мерките за тяхното внедряване;
- Съобщението на Комисията относно REPowerEU¹⁰ за намаляване на зависимостта от руските изкопаеми горива, ускоряване на енергийния преход и по-нататъшната интеграция на енергийния пазар;
- Съобщението на Комисията „Стратегия на ЕС за слънчевата енергия“¹¹, в което се посочва, че потреблението на енергия, задоволено от слънчева и геотермална енергия, следва поне да се утрои, за да се постигнат целите на ЕС за 2030 г.;
- Становището на Комитета на регионите, озаглавено „Производство на енергия на местно равнище: ролята на геотермалната енергия“¹².

Геотермални възможности и пречки пред по-широкото им използване

1. ИЗТЪКВА

- а) потенциала на геотермалната енергия като местен възобновяем енергиен източник по отношение на осигуряването на енергийна сигурност, устойчивост и допринасяне за достъпни цени на енергията;
- б) че използването на геотермална енергия допринася за стратегическите цели на Европейския съюз чрез намаляване на енергийната зависимост и вноса на изкопаеми горива, особено по отношение на отоплението и охлаждането, като същевременно се увеличава отворената стратегическа автономност на Европа и конкурентоспособността на европейската промишленост;

⁸ COM(2023) 634 final.

⁹ COM(2023) 796 final.

¹⁰ COM(2022) 230 final.

¹¹ COM(2022) 221 final.

¹² Становище на Европейския комитет на регионите – Производство на енергия на местно равнище: ролята на геотермалната енергия (Становище по собствена инициатива); 26.6.2024 г., C/2024/3663.

- в) ролята на геотермалната енергия като зряла технология за нулеви нетни емисии за декарбонизацията на енергийните сектори;
- г) че засиленото развитие на повърхностната и дълбоката геотермална енергия може да доведе до значителни икономии на емисии, по-специално в строителния сектор, и може да допринесе за постигането на амбициозните цели на ЕС в областта на климата и енергетиката;
- д) че когато геотермалната енергия е налична на местно равнище, тя може да осигури стабилни доставки за отопление и охлаждане, както и услуги за съхранение на енергия, гъвкавост и интеграция на енергийната система, и да осигури достъпни и предвидими разходи за доставка на енергия;
- е) че в регионите с висок геотермален потенциал, както и в регионите, които са по-трудни за декарбонизация, като например най-отдалечените региони, геотермалната енергия би могла също така да осигури стабилни и предвидими доставки на електроенергия, подлежаща на диспечерско управление;
- ж) полезните взаимодействия с производството на суровини от критично значение, което означава, че когато химичният състав на геотермалните течности позволява, проучването на геотермалната енергия може да допринесе за задоволяване на търсенето на литий и други суровини в Съюза, като по този начин се насърчава европейският суверенитет по отношение на минералните ресурси, като същевременно се отчита необходимостта от гарантиране на опазването на околната среда.

2. ПОДЧЕРТАВА

- а) че средно повече от половината от крайното потребление на енергия в жилищния сектор за помещения и централизирани отоплителни и охладителни системи понастоящем се захранва от изкопаеми енергийни ресурси на равнището на Съюза, докато геотермалната енергия може да осигури финансово достъпни и сигурни доставки на отопление и охлаждане с цел декарбонизация на потреблението на енергия в сградите и повишаване на конкурентоспособността и устойчивостта на промишлеността;
- б) че въпреки ползите от геотермалната енергия, все още има съществен неизползван потенциал за геотермална енергия, който би могъл да бъде допълнително проучен и използван;
- в) че регулаторната сложност, финансовите и търговските пречки, недостатъчният човешки капацитет или специфичният за технологиите опит на органите за издаване на разрешения и липсата на квалифицирана работна сила и специализирани дружества са фактори, допринасящи за неоптималното използване на потенциала за геотермална енергия;

- г) че липсата на данни, включително данни за подземните слоеве, и ограниченият обществен достъп до съществуващите геоложки данни, също са определени като пречки за намаляването на риска на ранен етап от разработването на проекта и за по-бързото внедряване и по-широкото използване на геотермална енергия;
- д) че въпреки относително ниските оперативни разходи е малко вероятно търговската жизнеспособност на инвестициите в дълбока геотермална енергия да се увеличи без мерки за справяне с високите първоначални инвестиционни разходи и рисковете, свързани с проучването, капитала и сондирането;
- е) че производството на геотермална енергия трябва да бъде в съответствие с екологичната рамка, включително с изискванията за опазване и безопасност на природата и подземните води;
- ж) че икономическата, техническата и геоложката осъществимост се вземат предвид, когато държавите членки вземат решение относно възможните мерки за насърчаване на геотермалната енергия.

Действия за ускоряване на внедряването на геотермална енергия

3. ПРИЗОВАВА Комисията да изготви всеобхватна стратегия за декарбонизация на отоплението и охлаждането, придружена от специален европейски план за действие за геотермалната енергия с мерки за улесняване на геотермалните проекти и ускоряване на внедряването на геотермална енергия. Тези мерки може да включват:
- а) евентуални гаранционни схеми за смекчаване на първоначалните инвестиционни рискове;
 - б) насоки и най-добри практики за увеличаване на инвестициите в геотермални проекти и съответната инфраструктура, включително централизирани отоплителни и охладителни мрежи и съхранение;
 - в) най-добри практики и насоки за ускоряване и опростяване на процедурите за издаване на разрешения, включително участието на местните общности, и за улесняване на цялостното изпълнение на геотермалните проекти;
 - г) действия за справяне с липсата на квалифицирана работна сила, за подобряване на капацитета по цялата верига за създаване на стойност за геотермална енергия;

- д) действия за улесняване на обмена на данни, наличието и достъпността на данни, свързани с подземните слоеве, както и събирането на нови геоложки данни;
- е) най-добри практики или модели за улесняване на дългосрочните договори, като например споразумения за закупуване на енергия от възобновяеми източници за отопление и охлаждане;
- ж) насърчаване на производството на електроенергия от геотермална енергия, когато съществува геоложки потенциал, в подкрепа на използването на геотермална енергия като стабилно снабдяване с електроенергия, включително за островите и най-отдалечените региони, придружено от подходящи действия за повишаване на конкурентоспособността на геотермалните инвестиции.

4. ПРИЗОВАВА Комисията и държавите членки да осигурят структуриран форум, като например Европейски геотермален алианс, който да обединява създателите на политики, заинтересованите страни от промишлеността, инвеститорите и други съответни заинтересовани страни по цялата верига за създаване на стойност, да обменят най-добри практики и успешни бизнес модели, да създават нови партньорства и да идентифицират общи пречки и коригиращи действия.

Регулаторна рамка и финансови аспекти

5. ПРИЗОВАВА държавите членки, в контекста на прилагането на съответните достижения на правото на ЕС:
- а) да рационализират, ако е необходимо, съответните си регулаторни процедури, засягащи производството на геотермална енергия, включително за инфраструктурата, позволяващи нейното използване, както и сондажните и миннодобивните дейности и екологичните процедури;
 - б) да ускорят, ако е необходимо, процедурите за издаване на разрешения и лицензиране и да улеснят достъпа до информация, като обмислят например създаването на единно звено за контакт, което да информира организаторите на проекти;

- в) да се стремят към подобряване на координацията на планирането и развитието на геотермалното отопление, охлаждане и електроенергия и съхранението на енергия на регионално и национално равнище и да насърчават общините да поощряват пълноценното използване на потенциала на геотермалната енергия чрез цялата енергийна система;
- г) да подобряват прозрачността при планирането и докладването относно геотермалната енергия в контекста на националните планове в областта на енергетиката и климата и свързаното с това докладване;
- д) да обмислят решения за геотермална енергия в своите планове за интегрирани енергийни системи, за да балансират мрежите, да гарантират гъвкавост и стабилност на мрежата и да намалят емисиите;
- е) да обмислят издаването на насоки за местните органи, операторите на енергийни и централизирани отоплителни и охладителни системи, които да вземат предвид геотермалната енергия по време на регионалното или градското планиране и при планирането на инвестиции в местната енергийна инфраструктура; да възприемат цялостен поглед върху всички алтернативи; да приведат тези насоки в съответствие с всеобхватната оценка на отоплението и охлаждането, изисквана от Директивата за енергийната ефективност, и със задължението за интегриране на енергията от възобновяеми източници в отоплението и охлаждането в съответствие с Директивата за енергията от възобновяеми източници;
- ж) да насърчават оптималното проектиране на централизираните отоплителни и охладителни системи, например чрез понижаване на температурата, при която те могат да работят, за да се интегрира геотермалната енергия, като по този начин се повиши тяхната устойчивост;
- з) да обмислят включването на решения за геотермална енергия в своите строителни правилници като двигател за по-ефективни и устойчиви сгради;
- и) да насърчават прилагането на интегриран подход към дейностите в порестото подземно пространство с цел хармонизиране на използването на геотермална енергия с опазването на подземните води, както и с други видове използване на дейности в порестото подземно пространство, като улавяне и съхранение на въглерод и съхранение на водород;
- й) да улесняват проекти за преобразуване на подземни съоръжения с изкопаеми горива, за да бъдат използвани за геотермална енергия, или да насърчават разработването на решения, позволяващи по-бързото осъществяване на такива проекти;
- к) да обмислят разработването или, в случай че са вече налични, улесняването на достъпа до финансови или гаранционни схеми и стимули за смекчаване на високите първоначални разходи и рискове, свързани със сондирането и проучването, да насърчават изграждането на геотермална инфраструктура и да улесняват търговската жизнеспособност на геотермалните инвестиции;

- л) когато е целесъобразно, да стимулират и издават насоки за увеличаване на използването на геотермални решения за целите на отоплението и охлаждането като цяло, както и в централизираните отоплителни и охладителни мрежи и, когато е приложимо, на решения за дълбока геотермална енергия за производство на електроенергия;
- м) да разгледат потенциала на всички предишни употреби на сондажи или миннодобивни дейности за оползотворяване на геотермалната енергия, като се декарбонизират местните, обикновено използващи изкопаеми горива централизираните отоплителни и охладителни мрежи, за да се допринесе за справедлив енергиен преход.

Достъп до данни, информация и повишаване на обществената осведоменост

- 6. ПРИЗОВАВА държавите членки да предоставят и гарантират наличието и достъпността на геонаучни данни, информация за подземните слоеве и карти, включително относно съществуващите централизираните отоплителни и охладителни системи. Те са от съществено значение за оценката на геотермалния потенциал и ефективното използване на данните и знанията, придобити чрез дейности в областта на изкопаемите горива, за геотермално развитие чрез създаване на публично достъпни набори от данни, когато това е възможно;
- 7. ПРИЗОВАВА държавите членки, с подкрепата на Комисията, да допринесат за насърчаването, подобряването и разширяването на обхвата на съществуващите проекти за данни за геотермалната енергия, включително предоставянето на данни за съществуващите отоплителни и охладителни мрежи. Това ще спомогне за преодоляване на пропуските в данните и за създаване на метабаза данни за целия ЕС, свързваща националните геоложки хранилища за данни, достъпна за всички заинтересовани страни в целия ЕС;
- 8. ПРИЗОВАВА държавите членки, с подкрепата на Комисията, да засилят трансграничното сътрудничество в областта на научноизследователската и развойната дейност чрез обмен на знания или съвместни проекти, за да се гарантира безпроблемното интегриране на геотермалните карти (топлинен поток и разширяване на термалните водни резервоари);
- 9. ПРИЗОВАВА държавите членки да насърчават и подкрепят местните и регионалните органи за създаване на енергийни общности; да си сътрудничат с инвеститори, разработчици и потребители, участващи в геотермални проекти, свързани с геотермална енергия, въз основа на оценка на геотермалния потенциал, наличния на местно равнище пазар на топлинна енергия и потенциала за развитие на топлофикационни и охладителни системи, притежавани от местната общност;

10. ПРИЗОВАВА Комисията да очертае наличните финансови инструменти и подкрепя на ЕС, включително, по целесъобразност, InvestEU и други инструменти, налични чрез Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), които могат да са от полза на организаторите на проекти както по отношение на националните, така и на трансграничните геотермални инициативи;
11. ПРИЗОВАВА Комисията и държавите членки да надграждат и подкрепят дейностите по картографиране на равнището на ЕС и на национално равнище, когато е целесъобразно, за оценка на пълния потенциал на геотермалната енергия във всички държави членки, със специален акцент върху дълбоките и свръхдълбоките подземни геотермални ресурси, включително използването на данни за добива на въглеводороди;
12. ПРИЗОВАВА държавите членки да работят за повишаване на обществената осведоменост и насърчаване на общественото приемане, да стартират информационни кампании и да подобрят знанията относно социалните икономически и климатични ползи от използването на геотермална енергия и относно успешните проучвания на конкретни случаи, както и да гарантират включването на местните органи на управление, селските общности, най-отдалечените региони, гражданите, общностите за енергия от възобновяеми източници и други заинтересовани страни в дейностите за геотермално развитие. Във връзка с това Комисията следва да улесни усилията за приемане от страна на обществеността, като използва и различни мрежи на местните власти, като например Споразумението на кметовете;
13. ПРИЗОВАВА държавите членки, с подкрепата на Комисията, да подобрят знанията и обмена на най-добри практики относно потенциалните геоложки и екологични рискове, предизвикани от дълбоки геотермални операции, като например предизвиканата сеизмичност, както и относно предотвратяването, мониторинга и, когато е необходимо, относно мерките за смекчаване.

Укрепване на работната сила, научните изследвания, развойната дейност и иновациите

14. ПРИЗОВАВА държавите членки да стартират програми за преквалификация в областта на професионалното образование, за да отговорят на специфичните потребности от работна ръка на нововъзникващата геотермална промишленост. Те трябва да вземат предвид участието и преквалификацията на работници и специалисти от сектора на изкопаемите горива и миннодобивната промишленост с експертен опит в областта на проучването, сондирането и тръбопроводите. Това може да гарантира справедлив преход, който увеличава максимално възможностите за заетост в геотермалния сектор;
15. НАСЪРЧАВА държавите членки да стартират специализации в областта на висшето образование, за да предоставят на геотермалната промишленост квалифицирана работна сила;

16. НАСЪРЧАВА Комисията и държавите членки да включат или да увеличат допълнително присъствието на геотермални проекти в програмите и политиките за научни изследвания, развойна дейност и иновации, като например „Хоризонт Европа“, Фонда за иновации и плана SET, включително плана за изпълнение за дълбока геотермална енергия;
17. НАСЪРЧАВА появата на нови иновативни технологии в областта на геотермалната енергия, които допринасят за конкурентоспособността и устойчивостта на Съюза.

Развитие на веригата за създаване на стойност и международно сътрудничество

18. НАСЪРЧАВА Комисията и държавите членки да увеличат съвместните усилия за увеличаване на капацитета на квалифицираните европейски доставчици на промишлени услуги в области като сондажите, строителството и производството на оборудване;
19. ПРИЗОВАВА Комисията и държавите членки да укрепят позицията на Съюза във веригата за създаване на стойност в областта на геотермалната енергия във всички категории: планиране, инсталиране, експлоатация и поддръжка;
20. ПРИЗОВАВА Комисията и държавите членки да засилят международното сътрудничество, наред с другото, с Международната агенция по енергетика, Международната агенция за възобновяема енергия и Световния геотермален алианс в областта на технологиите, научните изследвания, развойната дейност и иновациите; да подобрят трансфера на ноу-хау, събирането на данни и политиките, свързани с икономическите и екологичните аспекти на геотермалната енергия; и да насърчават обмена на най-добри практики.